

O delovanju priča tudi pravilni zapisnik, ki naznanja 365 števil, a v to niso vračunje okrožnice in razna vabila itd. zaradi koncerta.

„Zveza“ ima tudi svoj socialni odsek pod vodstvom tovariša P e s k a, o katerem delovanju bo poročal omenjeni tovariš pri posvetovanju današnji popoldan.

Tako sem na kratko očrtal delovanje naše „Zveze“ v tej kratki dobi nekaj mesecev. Imamo še mnogo načrtov, kako delovati v prosep našega stanu in bode vodstvo vse sile napelo, da tozadevno ukrene po svoji najboljši volji.

To pa je le mogoče, ako ga podpirajo vsa društva, ako stojite vsi z nami v močni falangi, ki se bo mogla krepko upirati sovražnikom — tedaj prosimo, bodimo edini, bodimo složni, bodimo delavni.

Tajnikovo poročilo se je z odobravanjem sprejelo in se mu je izrekla zahvala za trud.

Poročilo blagajnika.

To je moralo odpasti zaradi opravičene odsotnosti blagajnikove, pač pa je predsednik na kratko označil glavne stroške in dohodke. O izpremembi društvenih pravil je obirno poročal tovariš G n u s.

Prišlo je tuintam do živahnih debat zlasti glede društvenega glasila, vendar so se končno sprejela pravila taka, kot jih je poročevalec sestavil z nekim majhnim dodatkom.

Predlogi vodstva:

a) Imenik članov „Zveze“ je treba spraviti v red. Vsako okrajno učiteljsko društvo naj pošlje do konca meseca julija t. l. še enkrat imenik svojih članov označen s številkami ter obdrži enak imenik zase. Ti imeniki se bodo vpisali v posebno knjigo. Pozneje bi ne bilo več treba pošiljati tega imenika, ampak naznanilo bi se samo, kateri člani pod znano številko so izstopili, umrli ali se drugam preselili. Novi člani pa se v imeniku naprej zapisujejo in vodstvu vsako leto vpošljejo. Tako bo manj pisarij. Natančna evidenca članov je nujno potrebna zaradi uradne statistike ter obračuna z „Lehrerbundom“. Prosim, da to cenjeni odborniki sporoče učit. društvom, da se potem natančno in pravočasno ravna, da ni treba nepotrebnih pisarij.

b) Blagajniki učiteljskih društev naj plačujejo natančno po stanju članov določene prispevke, za leto 1 K od člana, kar je pošiljati našemu blagajniku tov. Iv. Pušenjaku v Šmihel nad Mozirjem. Prigodilo se je, da je tajnik društva poslal imenik članov, blagajnik pa prispevke za manjše število članov.

c) Vsako učiteljsko društvo naj napravi tudi imenik onih učiteljev in učiteljic, ki niso v naši organizaciji. Dobro bi bilo, da jih vsako okrajno učiteljsko društvo še enkrat povabi k društvu, poudarjajoč to okolnost, Morda vendar pristopijo, če ne, jih bomo imeli v evidenci kot malkontente ter si jih dobro zapomnili.

d) Dobro bi bilo, da napravimo statistiko o učiteljskih sinovih in hčerah, ki obiskujejo razne šole po mestih. V tem oziru še nimamo nobenega pregleda in ne vemo, v koliko bomo deležni „Učiteljskega konvikta“ v Ljubljani. A še nekaj nam bo treba premišljevati. Ali bi ne kazalo, da bi se v Mariboru, Celju ali Ptujju napravili nekaki dijaški domi, to je, da bi si kak umirovljen učitelj ali kdo drugi najel večje stanovanje za učiteljske dijake. Plačevati se mora povsod za hrano in stanovanje, ali navadno manjka pravega nadzorstva. To bi se tudi dalo urediti za naš stan primerno.

e) „Zveza“ naj pristopi k „Zavezi“ z letnim doneskom 10 K ter voli tri delegate kakor „Kranjsko deželno učiteljsko društvo“.

f) Upravni odbor sklene, naj vsa okrajna učiteljska društva opozorijo učiteljsvo, da s šolskimi oblastnjami dopisujejo slovensko.

g) Ali se udeleži „Zveza“ vseslovenskega učiteljskega shoda v Pragi?

Vsi ti predlogi se sprejmejo deloma soglasno deloma z večino glasov.

Delegatom „Zaveze“ se izberejo tovariši Gnus, Petriček in Šijanec; namestnikom Voglar Franc.

Predlogi društvenikov:

a) Predlog ormoškega društva naj „Zveza“ potem „Lehrerbunda“ ukrene vse potrebno, da odpade tajna kvalifikacija in se uvede javna — odpade, ker je „Zveza“ itak že tozadevno pred dvema mesecema storila vse potrebno.

b) Gornjegrajsko učiteljsko društvo predlaga:

1. „Zveza“ naj premišluje, ali bi ne bilo umestno, da bi se v Mariboru pod vodstvom

kakega upokojenega učitelja uredil nekak dijaški dom za sinove učiteljev. Tam bi bili ti dijaki v dobri oskrbi in pod primernim nadzorstvom. Seveda bi se plačevalo za nje po običajnih cenah.

2. „Zveza“ naj predlaga „Lehrerbundu“, da ta deluje na to, da se bo šlo letošnje leto kot jubilejno leto za dve leti.

Oba predloga se soglasno sprejmeta.

c) Ormoško učiteljsko društvo predlaga: „Zveza“ naj potem „Lehrerbunda“ predloži na deželni zbor resolucijo:

Dokler se regulacija učiteljskih plač stalno ne izvrši, naj:

1. vse učiteljske osebe dobe draginjsko doklado;

2. definitivna podučiteljska mesta naj se štejejo popolnoma;

3. dve provizorični leti se naj vštejeta v pokojnino.

Soglasno sprejeta in se izroči ta resolucija stalnemu odseku za izboljšanje našega gmotnega položaja potom našega zastopnika Požegarja.

Določilo dnevnega reda za občni zbor.

Določi se, da odpade poročilo o delovanju in o računu zaradi kratkega časa, samo obe javljeni predavanji se vršita, in sicer govori prvi tovariš Černež, drugi pa profesor dr. Fran Ilešič.

Določilo kraja in časa prihodnje seje.

Sklene se, da se vrši prihodnja seja v Celju, in sicer določi čas vodstvo. Seja se vrši kmalu nato, ko bodo nova pravila potrjena.

Slučajnosti.

Sprejme se tov. Voglarjev nasvet: Naj se začne akcija, da se tudi volijo namestniki učiteljskih zastopnikov v okrajnem šolskem svetu.

Ravno tako soglasno obvelja tudi predlog, ki ga je tov. Vrečko utemeljeval:

„Zveza“ naj bi pri c. kr. dež. šol. svetu izposlovala ukaz na okrajne šolske svete, ozir. glavarstvo, da se pomožni uradniki, ki so nastavljeni za pisarije okraj. šolskih svetov, smejo v prvi vrsti le za šolskostvarno pisarenje uporabiti. — Za kako drugo pisarsko uporabo pa le tedaj, ko bi šolskih stvari — šolskega dela — jim zmanjkalo. To zato, da se ne bo ekspedicija pri nekaterih okrajnih šolskih svetih po nepotrebnem in pa na dolgo zavlačevala.

Tov. Gnus pravi, kake velike zasluge je imel pokojni tov. Strmšek za „Zvezo“ kot njen ustanovnik in predlaga, da „Zveza“ prispeva 50 K za spomenik.

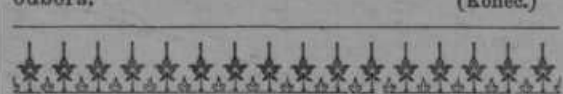
Soglasno sprejeto.

Ravnotako tudi Mesičekov predlog: „Zveza“ naj vsako leto priredi kak koncert. Pevci, pevke in godbeniki naj se združijo.

Pevovodjem se določi tovariš V r e c e r Rajko.

Tov. Vrečko se še zahvali sedanjemu odboru, zlasti še predsedniku, da se je „Zveza“ spravila v pravi tir.

Nato zaključil predsednik sejo upravnega odbora. (Konec.)

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodonosno naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani. registrirana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do konca marca: K 50.002'33.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v pošt-nih znakih. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Učiteljsko vprašanje na Goriškem.

Priznato in nepobitno dokazano je, da je dobro in zadovoljno učiteljsvo eden prvih in glavnih pogojev za napredek vsakega naroda bodi v duševnem, bodi v gmotnem oziru. Moralo bi se torej po vsi pravici pričakovati, da je učiteljsvo glede na svojo težko nalogo in veliko odgovornost tudi tako plačano, da se more povsem posvetiti le svoji vzvišeni nalogi in da se mu ni treba pehati za postranskimi dohodki, da more svojemu stanu dostojno živeti in nastopati. Žalobog, da temu ni tako! Go-

riška je v tem oziru zaostala daleč za drugimi deželami, v katerih so se prejemki učiteljev že davno primerno zvišali. Zaradi tega nedostatka in prisiljeni po krulečem žledu so bombardirali goriški učitelji od l. 1902. leto za letom deželni zbor za uravnavo in povišanje plač. Deželni zbor pa je imel za vse peticije gluha ušesa, izgovarjaje se, da ni možno dobiti pokritja za zvišanje prejemkov meščanskih in ljudskih učiteljev.

Slednjič se je deželni zbor vendar toliko ohrabil, da je naložil v seji 21. junija 1902. šolskemu odseku, naj prouči to pereče vprašanje in stavi svoječasno primerne predloge. In je deželni zbor res te predloge sprejel v seji 3. januarja 1903. Ta zakonski načrt je bil pa tako sestavljen, da se je moralo biti brez drugega prepričan, da ne bo nikdar potrjen, kar se je tudi zgodilo. V seji 10. novembra 1904. je sprejel deželni zbor popravljeni zakonski načrt, pa tudi ta zaradi netočnosti, ki jih je bilo v njem, ni našel milosti pri vladi, ki je koncem 1905 vrnila načrt dežel-nemu odboru nepotrjenega. Deželni zbor je sprejel v seji 24. novembra 1905. vnovič popravljeni načrt zakona, ki je dobil najvišje potrjenje 14. januarja 1906.

S tem zakonom se je določila plača učiteljem 1. razreda 1600 K, 2. razreda 1400 K in 3. razreda 1200 K. V drugih deželah pa dobivajo po 2400, 2200 in 1800 K in imajo tudi petletnine po 200 K, v nekaterih se je znižala tudi službena doba na 35 let in se pristeva pokojnini tudi stanarina, kar vsega na Goriškem ni.

Da pa ob današnji draginji učitelj s svojo plačo in posebno še, ako ima družino, prav težko izhaja, tega se ne more tajiti. Posledica temu je, da se učitelji izseljujejo v druge dežele, kjer so boljše remunerirani in da na Goriškem primanjkuje moških učiteljskih oseb in se morajo na moška učiteljska mesta imenovati ženske. Na mestni šoli „pod Kapelo“ v Gorici sta razpisani dve učiteljski mesti že v tretjič, a nihče ne kompetira. V gradiščanskem glavarstvu pa ne morejo popolniti nič manje nego 42 učiteljskih mest; tudi v slovenskem delu dežele je mnogo praznih služb.

Da ljudski pouk ne bo še dalje nazadoval, mora novi deželni zbor poskrbeti, da se učiteljske razmere uravnajo enako v drugih deželah, za kar je seveda potreba nekaj več cvenka. Tega pa se že dobi z dobro voljo, saj se dobivajo tudi tisočaki za „dobro roko“ deželnim uradnikom, ki so že itak izvrstno plačani. Sploh pa je vsak delavec opravičen do tega, da se njegovo delo pošteno plačuje; torej so do tega opravičeni tudi izobraževalci ljudstva na deželi!

Nekaj misli o nemščini na c. kr. učiteljsku v Kopru.

Dogodki minolih dni, ki so se odigrali na gori imenovanem zavodu, mi dajejo povod, da izpregovorim nekaj besed o gojitvi nemškega jezika, ki so ga dijaki tega zavoda dolžni učiti se.

Da bode čitajoče občinstvo lagje resno upoštevalo moje trditve in izvajanja, navajam takoj, da zajemam građivo k temu dopisu iz lastne izkušnje, ker sem bil pred leti sam dijak tega zavoda.

Pred leti je bilo c. kr. učiteljsku v Kopru razdeljeno po narodnosti obiskujočih dijakov v tri oddelke: slovenski, hrvaški in laški. Ta razdelitev se je v zadnjem času v toliko izpremenila, da se je preselil hrvaški oddelak na Kastav, a slovenskemu oddelku se obeta, da bo premeščen v Gorico. Kako se potem uredi pouk nemškega jezika na teh ločenih zavodih, to pokaže bodočnost. Ali kar se tiče gojitve nemščine, se mi zdi, da ostane sistem isti, a ta sistem ima svoje nedostatke. In te želim tu opisati tako, kakor sem jih sam izkusil.

Za mojega časa (in tako mislim, da je še sedaj) smo se učili nemškega jezika v prvem tečaju po 1 uro na dan. Ves pouk se je vršil strogo v nemškem jeziku, a pri pouku so bili navzoči obenem dijaki vseh treh narodnosti.

Razen tega so se učili v tem jeziku (vsaj principialno) manj važni predmeti: risanje, leporepis, godba, petje in telovadba.

Sedaj pa si oglejmo nekoliko udeležence tega pouka! Slovenci so bili še najboljši v

primeri s svojimi hrvaškimi in laškimi kolegi. Toda tudi slovenski dijaki so se pri tem predmetu ločevali v 2 tabora. Bili so med nami taki, ki so bili prišli na učiteljsku s kake srednje šole in so znali bolj nemško nego slovensko — vsaj oni sami so trdili tako — v drugi kategoriji so pa bili taki, ki so prišli na učiteljsku s kake pripravnice, kjer se je gojila nemščina le kakor predmet in ne kakor učni jezik. Ti slednji so se morali pa dokaj boriti z nemškim jezikom.

Tako je bilo v prvem tečaju. Do zaključka šolskega leta je vsak, tudi slabič, dosegel toliko, da je v drugem tečaju mogel slediti predavanju pedagogike v nemškem jeziku.

Do tu je šlo vse dobro.

Tu pa moram konstatirati resnico, da do znanja kakega jezika se ne dosepeva z enim samim korakom, ampak jih je treba več.

Priučiti se kakemu jeziku toliko, da ga umejemo ko ga slišimo govoriti, ali če ga čitamo; to bi bil po mojem mnenju prvi korak.

Mnogo težji pa je nadaljni korak na tem potu, to je: ustno izražanje svoje misli v tujem jeziku. Tu so nam stale nasproti dvovrstne težkoče. Na eni strani je moral misliti učenec na nemščino in je moral loviti primerne izraze; na drugi strani pa misliti na snov, ki jo obdeluje.

Le žal, da so nam v drugem tečaju jeli predavati po nemščini najvažnejši in skoraj najtežji predmet, pedagogiko.

V predmetih, ki smo se jih učili v slovenskem jeziku, smo imeli povsem dobre rede, medtem ko je šlo v pedagogiki slabejše ravnozaradi jezikovne težave.

Razen pedagogike se je poučevalo v nemškem jeziku tudi kmetijstvo, kemijo in v četrtem tečaju se je ponavljalo zemljepis in zgodovino tudi v nemščini. Praksa je ostala pri vseh teh predmetih ista: na račun nemškega jezika je trpel učenec dobi slabejši red tudi v dotičnem predmetu.

Ko imam danes vso to trnjevo pot za seboj, vidim nje hibe in usojam se izreči svojo sodbo v tej stvari: Nemščina naj se le goji na učiteljsku, bodi tudi v toliki meri, kakor do sedaj; zakaj v to nas sili vsakdanja praktična potreba. Izpremeni naj se pa način učenja. Na zavod naj se nastavi za ta predmet strokovnjak, makari Nemeč, ki naj uči nemščino v zato določenih urah.

Predmet pa, ki zahteva strogega mišljenja, in v katerem predmetu je opraviti s tolikimi abstraktnimi pojmi, tak predmet naj se razpravlja v materinskem jeziku, ta predmet je pedagogika.

Da dobe dijaki govorno in pisno prakso v nemškem jeziku, to bode skrb učitelja nemškega jezika, nikakor pa ne učitelja pedagogike.

Razen tega mi je še omeniti, da ni Koper mesto, kjer bi se mogel dijak tudi zunaj šole kako izpopolnjevati v znanju nemškega jezika. Med seboj obučujejo dijaki v materinskem jeziku, po mestu pa večinoma laško. Mladenič ne čuti na ta način prav nikake potrebe za učenje nemščine. V tem pogledu se gotovo obrne na bolje, ko se premesti učiteljsku iz Kopra. Učitelj.

Društvo slovenskih učiteljic.

Društvo slovenskih učiteljic je imelo svoj redni občni zbor dne 16. aprila 1903 v šentjakobski šoli v Ljubljani ob mnogi udeležbi. Otvori ga tovarišica K. Drollova s tem, da se spominja v primerem posmrtnem nagovoru umrlih tovarišic M. Pšeničnik-Praprotnikove, J. Perušek-Modrijanove in O. Kobau-Gasperinove. Vse tri so bile članice našega društva. Zlasti vneta za napredek in prosep društva je bila Kobauova, ki ni bila le vzorna učiteljica, vzgojiteljica in mati, ampak tudi vrla in zavedna koleginja. Slava njenemu spominu! Ti in še drugi slučajni o bolezni in smrti kolegij kličejo po samopomoči in opozarjajo živo, da si za slučaj bolezni oskrbimo kraj in prostor, kamor bi se hodile zdraviti in krepčati. Srčno pozdravlja vse zbrane kolegince z željo, da dramijo in navdušujejo tudi druge kolegince za delo, ki bo nam samim v korist in čast. Zlasti presrečno pa pozdravlja deželnega poslanca na šega Gangla, ki je s svojo pri-

Dalje v prilogi.

sočnostjo počastil zborovanje, na kar zbrane učiteljice zakličejo navdušeno: Živio Gangl!

Deželni poslanec Gangl se na to zahvalja za pozdrav, rekoč, da nam prinaša tudi pozdrave od odbora „Deželnega slov. učiteljskega društva“, od čigar zborovanja je prišel pravkar. Izjavlja, da se bo zavzel z vso silo in verno za opravičene učiteljske zahteve in zastopal vedno in povsod enakopravnost učiteljic s kolegi. Pravi, da stoji na tem stališču ves klub narodno-naprednih poslancev, na druge poslance pa hoče vplivati po svojih močeh, da ne zadene kje na upor in nasprotstvo, da se vendar že reši prepotrebna regulacija učiteljskih plač. Iz resnične in velike ljubezni do učiteljskega stanu se hoče potruditi, da dobi vir za pokritje zvišanih plač, ki ne bo obremenil ubožnejših, pred vsem kmetijskih slojev.

To zagotovilo našega poslanca je bilo sprejeto navdušeno in z velikim odobravanjem.

Tajnica tovarišica Miklavčičeva poroča o društvenem delovanju, čigar natančni podatki so v letnem poročilu. Odbor je imel tekom leta tri seje, pri katerih se je bavil zlasti z vprašanjem, kako pomnožiti društvene dohodke in kako uspešno pomoči obolelim članicam? Na božičnem zborovanju je bil sprejet predlog, naj se nabirajo prispevki k 20 K, s katerimi bi se ustanovil sanatorij za obolele učiteljice. Proti temu predlogu so bili razni pomisleki, zato pravi poročevalka, da se zedinimo lahko pozneje v tem, kako sploh pomagati obolelim članicam. — V letnem poročilu je tudi sestavek V. Zupančičeve „O gospodinjstvih šolah“, na kar tajnica zlasti opozarja učiteljice. Društvo je imelo v minulem letu 176 rednih in 14 podpornih članic. Poročilo tajnice je bilo sprejeto z odobravanjem.

Tovarišica V. Zupančičeva priporoča, naj bi kolegince vzele tudi pero v roke, da bi se nam ne očitala vedno brezbriznost in stanovska zaspanost. Zato obljubijo kolegince: Mehletova, A. Miklavčičeva, Azmanova in Remžgarjeva, da izdelajo teme, ki jih je že pred 3 leti priporočala tov. Žerjavova.

Blagajničarka M. Maroutova je poročala o društvenem denarnem stanju. Čisto imetje blagajnice znaša 1426 K 86 h. Račune sta pregledali in odobrili tov. Omanova in Pogačnikova, na kar se je dal blagajničarki absolutorij.

O uspehih akcije za lastno zdravilišče učiteljic je poročala za odsotno tov. Štupco koleginja Sarkova. Poročilo njeno je kaj neugodno, ker je med učiteljicami še vedno premalo zavednosti za prelepo idejo, pa tudi premalo smisla in zanimanja za skupno delovanje. Žuljavim rokam delavk ni žal, darovati prispevkov za lastne interese, učiteljice pa ne marajo položiti nekaj kronice na žrtvenik samopomoči.

Na to se je vnela živahna debata, v katero so posegle z raznimi ugovori in pomisleki tov. Zupančičeva, Miklavčičeva, Novakova, Majerjeva, Bregarjeva, Zemljanova i. dr. o predlogu, ali naj se nabira še nadalje prispevke v svrhu ustanovitve lastnega sanatorija ali le za fond, od čigar obresti bi dajale podpore obolelim članicam? Po dolgotrajni debati je bil sprejet predlog J. Miklavčičeve, ki se glasi: Z obrestmi društvenega denarja se najame kje na jugu začasno dve sobi, v katerih bodo imele bolne članice brezplačno stanovanje. Prispevki za dom učiteljic se nabirajo še nadalje, tako da se s pomočjo nabornega fonda najeti prostori sčasoma razširijo.

Pri volitvi odbora je bil soglasno izvoljen sedanji odbor.

K zaključku je predlagala tov. J. Zemljanova, naj se za boljše medsebojno spoznanje in društveno navdušenje prireajo v raznih krajih sestanki učiteljic. Zakaj le tedaj, ako se večkrat snidemo, ako z zgledi navdušujemo druga drugo, pridobimo tudi one kolegince zase, ki se nas do sedaj ogibljejo, pridobimo si pa tudi ugled in spoštovanje javnosti.

Proti podržavljenju šolstva.

Praga, 17. aprila 1908.

—v— V Pragi se je vršilo veliko učiteljsko zborovanje, ki se ga je udeležilo učiteljsko vseh kategorij — od učiteljske visokih šol tja do otroških vrtec, napredna češka javnost, cela vrsta poslancev in voditeljev po-

litiških strank. V manifestu je tu proglasilo učiteljsko češki javnosti iskrene in nezlomne bolesti in težnje narodnega učiteljskega šole; na istem zborovanju je zaprosilo učiteljsko napredno in narodno javnost, da ga štiti pred zasledovanjem, ki so ga zakrivali klerikaleci, in se izjavilo odločno in z vso silo za zahtevo, ki je tudi osnovna zahteva v politiki narodno naprednih strank in ki tvori temeljni kamen naši narodni eksistenci v bodočnosti, to je za — ponarodenje našega šolstva.

Zahtevo ponarodenja češkega šolstva smatramo tudi mi — tako pravi vodja sedanje češke politike dr. Kramář v „Dennu“ — napram nesprejemljivemu geslu „Podržavite šole!“ ki ga je proglasila „Jednota učiteljskega meščanskih šol“ — za smoter njega težnja in hočemo zato narodno in političsko zahtevo zvesto delovati tudi v bodoče, ker vidimo, da prihaja narodu korist samo le iz šol, ki jih vodimo v duhu našega naroda, v duhu njegove zgodovine in osebnosti. Iz svojih političskih bojev predobro poznamo pomen centralizma in že davno smo odrasli onemu političskemu detinstvu, da bi ta centralizem še posilnjevali in da bi mu dovoljevali vrivati se tja, kjer smo si težko priborili naše autonomno pravo in kjer bi tako ojačen vpliv centralizma pomenjal brezdvomno političsko in kulturno škodo.

Nasprotno, mi se moramo boriti za ojačenje autonomnega vpliva in odbornih pedagoških zastopnikov v našem šolstvu; borili se bomo za večje njih število in večjo njih pravomočnost.

Učiteljsko zborovanje je pokazalo jasno, da stoji učiteljsko naših ljudskih in meščanskih šol v ogromni večini zvesto pri naših proticentralizacijskih težnjah in da smatra boj za ponarodenje šolstva za potrebnega, najsi je tudi v predvečer zborovanja učitelj mešč. šole Vaclav Beneš v „Jednoti“ praškega učiteljskega „Komenský“ zagovarjal še obupnejše „potrebo“ podržaviti šolstvo, najsi je tudi proglaševal, da je „ponarodenje šolstva fraza“, in dasi je soglašalo okrog 40 navzočih z njegovo „podržavljevalno“ resolucijo, je vendarle nedeljsko zborovanje odločno odklonilo njegove nazore in podržavljevalne težnje.

Narodno učiteljsko je vršilo ta dan svojo dolžnost napram narodu, kulturi in napredku!

Nekateri detajli pomembnega zborovanja ki je bilo sklicano ob skrajno razdraženi misli vse javnosti zaradi poslednjih klerikalnih naskokov na učiteljevo svobodo, nesrečno izproženega gesla o podržavljenju meščanskih šol in o definitivnosti okr. šolskih nadzornikov, so vredni, da si jih zapišemo.

„Jednota učiteljskega mešt. šol“ je sprejela poslednji dve zahtevi za svoje, toda narodno napredna žurnalistika in z njo ogromna večina učiteljske vseh kategorij jih je ostro odvrnila. Na nedeljskem zborovanju je govoril zlasti prepričevalno starosta ZUSIU J. Černý in c. kr. šolski svetnik Metelka. Ta dolgoletni c. kr. profesor je v nenavadno sijajnem in tudi utemeljenem govoru popolnoma pobil v naglici in umetno nagromadene razloge Beneša in O. Skalickega za „podržavljenje šolstva“. G. Metelka nam je pokazal na podlagi števil, kako bi v slučaju „podržavljenja“ finansirali šolstvo pasivnih kronovin in onih s slabo šolsko upravo in pokazal na ojačenje klerikalnega vpliva in utesnjevanje šolstva narodnih manjšin.

Zlasti imponiral je nastop naših žensk učiteljic. Ko je g. Beneš proglasil, da se „mi učitelji ob sedanjem sistemu tresemo“ — kar bi pač ne smel trditi za vse učiteljske, marveč le za sebe! — je odvrnila učiteljica gđ. Tumova odločno to besedo za zavedne učiteljice in g. Černý za učitelje; da, učitelji — izven malo izjem — se že tako lahko ne tresejo in v bojih za naše šolstvo in našo kulturo so zmogni vseh obeti, nadejajoč se, da stoji za njimi pošteno vsa češka žurnalistika in češko poslaništvo.

Predsedništvo je podalo na tem zborovanju lojalno tudi besedo obema zagovornikoma „podržavljenja“, g. Skalickega in g. Beneša, ki pa sta tako slabo utemeljevala svoje stališče, da je na stotine navzočih odklonilo njiju resolucijski dodatek (približno proti 20 glasom) in se izreklo za resolucijo, ki zahteva ne podržavljenja, marveč ponarodenje češkega šolstva.

Opomba uredništva: Objavljamo te vrstice doslovno in bi, če bi bili tudi

sami močni, napredni narod Čehov, to resolucijo o ponarodenju šolstva iskreno pozdravljali, tako pa se nas polasčajo žalostne in breznaadne misli o izpolnitvi naših želj, naših teženj, saj stojimo s svojim slovenskim geslom za podržavljenje v diametralnem nasprotju s češkim učiteljsvom.

Tu se križata dve avstrijsko-slovenski ideji, na eni strani federalizem autonomnih dežel, na drugi strani državno pravo zgodovinskih kraljestev, in bojimo se, da bo nekoč to ona preporna skala, ki se ob nji razbije naša vzajemnost slovenska. Želimo iz vsega srca, da ne bi trdili prav pesimisti, ki proročujejo, da nas bodo bogati in močni bratje Čehi ob dani priliki izigrali za svoje kraljestvo, saj kaj drugega se pravi, čemu financirati šolstvo pasivnih kronovin in najsi gre tudi za šolstvo, in to je za kulturo ubožnejših slovenskih narodov!

Disciplinovanje nadučitelja Alojzija Konečnega.*)

△ Značilen slučaj se je primeril ravno kar na Moravskem, slučaj, ki ga lahko avstrijsko učiteljsvo zapiše z rdečimi črkami v anale svojega trpljenja.

In ta slučaj je: disciplinovanje nadučitelja Alojzija Konečnega v Češkem Bohdikovu na Moravskem, visoko pod Snežnikom.

Tovariš Al. Konečný je bil že dokaj častitren v peti tako Nemcem kakor klerikalcem. Mož uživa velik ugled ne le med moravskim učiteljsvom, zakaj on je podpredsednik moravsko-češke učiteljske zveze in blaginjak organizacijskega fonda moravskega češkega učiteljskega, temveč tudi med tamošnjim prebivalstvom; službuje že 31. leto.

Mož je vedno zastopal neustrašeno napram javnosti svoja načela, bil je učitelj v pravem pomenu besede, modernih nazorov, ki je vedel ceniti prislovico, da je oni učitelj, ki deluje edino le v šoli — samo pol učitelja, pravi učitelj, deluje tudi v javnosti za svoj narod.

Nemci, posebno pa klerikaleci so že dlje časa pisano gledali tega neustrašene prvoribice moravskega učiteljskega. Zbirali in zbirali so gradivo leta in leta in slednjič so ga toliko nabrali, da so upali doseči pri višji oblasti uspeh. Tožba je obsegala sledeče točke: 1. Je delil med češko javnost letak: „Svoji k svojim“ — zaradi česar je bil kaznovan pri okr. sodnji olomuški; 2. se je udeležil l. 1905. čeških shodov, ki so bili uprizorjeni zaradi agitacije za geslo: Svoji k svojim; 3. nabral za stavkujoče delavce v Zagrebu 10 kron; 4. je govoril l. 1906. na shodu narodnih čeških socialistov o moderni šoli, o ločitvi cerkve in šole; 5. je kandidoval proti klerikalnemu kandidatu v dež. zbor; 6. je s svojim nastopom prepričal, da se ni ustanovila v Češkem Bohdikovu javna nemška šola in 7. je baje pregovoril vdovo nadučitelja Talpe iz Komnata, da naj ne da svojega umrlega moža cerkveno pokopati in on se je s šolsko mladino udeležil tega pogreba.

Na Moravskem imajo sicer precej moderen disciplinarni zakon, a vključ temu je disciplinarni odsek c. kr. moravskega deželnega šolskega sveta spoznal tovariša Al. Konečnega krivim, in sicer z ozirom na točke 4.—7. ter izrekel sledečo obsodbo: Nadučitelj Alojzij Konečný se 1. degradira za učitelja in 2. se kazensko prestavi.

Ko je češka javnost zvedela za to disciplinovanje, je zavrelo skoro po vsem češkem Moravskem. Dne 17. marca je zborovala v sokolskem domu v Brnu na tisoče broječa množica v znak protesta. Shod je otvoril profesor na brnski tehniki Kolonšek. Ostro je govoril proti temu discipliniranju poslanec dr. Stransky. In temu govorniku so se pridružili profesor Masaryk, državni poslanec-učitelj Lisy, deželni poslanec Fischer, profesor dr. Novak in socialni demokrat Stejskal. Po shodu so se podali zborovalci pred „Narodni dom“, kjer se je zbrala našeta množica. Tu so zopet govorili mnogi govorniki, med drugimi poslanci

*) Kdor se hoče natančneje poučiti o zadevi tovariša Al. Konečnega, temu priporočamo ravno kar izšlo brošurico: „Disciplinovanje nadučitelja Konečnega“. Napisal Vitezslav Václavský. Cena 10 h. — Dobi se pri upravitelstvu češkega učit. lista „Vestník“ v Brnu (Morav. ako. knjižotiskarna). Jako poučna brošurica. Pis.

dr. Stransky, Lisy, Fischer, Votruba, Svoboda, Filipinski, pozivljajoč, da se tesno združijo v mogočno fronto proti klerikalcem in Nemcem. — Po shodu je odšel del demonstrantov pred stanovanje deželnega šol. nadzornika Ofrednička, kjer so mu napravili pošteno „mačjo muziko“ — a drugi viri pripovedujejo, da so Ofrednička celo pretepli. — Taka usoda je doletela uredništvi klerikalnih listov „Moravska Orlice“ in „Hlas“, a poslancema baronu Pražku in dr. Koudeli so pobili okna.

To „masreglovanje“ je dobilo svoj odmev tudi v deželni zbornici. Socialno-demokratski poslanci, kakor tudi agrarni so vložili oster protest proti temu discipliniranju, a klerikalni poslanci so hoteli oslabiti ta protest ter so vložili na vlado poziv, kaj misli ukreniti proti posameznim učiteljskim društvom, ki tako demonstrativno posegajo v politiko.

Tovarišu A. Konečnemu je to „masreglovanje“ prineslo mnogo časti, zakaj osrednji odbor moravsko-češke učiteljske zveze mu je poslal gorko zaupnico, a moravsko-češke učiteljice, združene v svoji zvezi, so pa izrekle enako zaupnico njegovi ženi, ki je tudi učiteljica. Konečný je bil tudi obenem voljen zaradi tega častnim občanom in častnim članom mnogih občin in društev, a skupno češko učiteljsvo mu je podarilo časten dar 10.000 K, ki naj mu nadomesti ono, kar mu je odjedel c. kr. deželni šol. svet na priprošajo združenih klerikalcev in Nemcev.

Za nas pa nastane slednjič vprašanje: Ali nima za nas ljudskošolsko učiteljsvo veljave zakon z dne 13. junija 1859. l., objavljen v državnem zakoniku št. 171 z dne 5. septembra 1859. l., glaseč se: „Seine k. k. Apostolische Majestät haben mit Allerhöchster Entschliessung vom 13. Juni 1859 anzuordnen geruht, dass die Strafe der Degradierung von nun an bei Beamten nicht mehr einzutreten hat und dass Vergehen, worauf diese Strafe bisher gesetzt war, insofern denselben eine unehrenhafte Handlungsweise zugrunde liegt, künftig unnachsiehtlich mit der Dienstentlassung zu ahnden sind, während andere in diese Kategorie nicht fallende Vergehen größerer Art mit der strafweisen Versetzung, nach Umständen auch in andere Kronländer, unter Beobachtung der diesfalls bestehenden Vorschriften vorzugehen ist.“ —

In to postavbo treba imeti v evidenci!

Slovenskemu učiteljsvu v Istri.

Že v 11. številu „U. T.“ je bilo povedano, da bodo v kratkem potrjena nova pravila „Slovenskega učiteljskega društva za kopraki okraj“. Pravila so bila predložena namestništvu 6. marca t. l. in vsled §§ 6 in 7 drž. zakona 15. novembra 1867 so postala 3. aprila pravno veljavna.

Društvo se imenuje po novih pravilih „Slovensko učiteljsko društvo v Istri“. Ime se je izpremenilo zaradi tega, ker ima mnogo udov iz voloskega okraja.

Po odstavku a) § 4. novih pravil je lahko pravi društvenik vsaka službujoča ali upokojena učiteljska oseba slovenske narodnosti v Istri, javnih in zasebnih, visokih, srednjih in ljudskih šol ter otroških vrtec. Dosedaj je imelo društvo 35 pravih članov, a samo službujočih ljudskošolskih oseb je 46. Iz tega je razvidno, da je 11 ljudskošolskih učiteljskih oseb, ki niso člani društva. Že v zgoraj navedeni števil. „U. T.“ je bilo rečeno, da so takšni podobni suhim listom, ki jih je odpihala jesenska burja s krepkega drevesa. Kaj se zgodi s takimi listi? — Zato naj ne bo v Istri niti ene slovenske učiteljske osebe, ki bi ne bila ud „Slovenskega učiteljskega društva“.

Dne 7. maja se bo vršil redni občni zbor v Dolini. Odbor upa, da bo všeč udom, ker je določil kraj kolikormogoče v središču. Dnevni red in drugo se priobči pravočasno, a opozarja se na odstavek f) § 7. novih pravil, ki pravi: Vsak pravi ali podporni ud plača letnine 3 K; pravi društvenik plača dalje še po 1 K za vsak občni zbor, katerega se ne udeleži.

Opozarja se dalje že sedaj, da bodo na dnevnem redu poleg predmeta, določenega po § 23. novih pravil, tudi druge za učiteljsvo življensko znamenite zadeve. Naj omenim le